

CUMHURİYET MECLİSİ
LEFKOŞA BAĞIMSIZ MİLLETVEKİLİ SAYIN HASAN TOSUNOĞLU'NUN
YASAMA DOKUNULMAZLIĞININ KALDIRILMASI İSTEMİNİ İNCELEMEK
ÜZERE OLUŞTURULAN ÖZEL KOMİTENİN KONUYA İLİŞKİN
RAPORUDUR

Komitemiz, Başsavcılığın Lefkoşa Bağımsız Milletvekili Sayın Hasan Tosunoğlu'nun Yasama Dokunulmazlığının kaldırılması istemini incelemek üzere, İçtüzüğün 22'nci ve 128'inci maddesinin (3)'üncü fıkrası uyarınca, Genel Kurulun 21 Nisan 2025 tarihli 37'nci Birleşiminde aldığı kararla kurulmuştur.

Komitemiz, kuruluş kararının 21 Nisan 2025 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmasının ardından aynı gün içerisinde çalışmalarına başlamış ve 12 Mayıs 2025 tarihindeki toplantısında İçtüzüğün 35'inci maddesi tahtında, konunun hassasiyeti ve önemi gereğince oturumlarının gizli yapılmasına oy birliğiyle karar vermiştir. Komitemiz, Yasama Dokunulmazlığının kaldırılması istemine ilişkin çalışmalarına 20, 22, 27, 28, 29, 30 Mayıs 2025 tarihlerinde toplanarak devam etmiş ve 3 Haziran 2025 tarihli son toplantısında gizlilik kararını kaldırarak aynı toplantıda, çalışmalarına ilişkin hazırlamış olduğu Raporu oylamış ve İçtüzüğün 129'uncu maddesinin (2)'nci fıkrası uyarınca kırk beş günlük süre içerisinde çalışmalarını tamamlamıştır.

Komitemiz, Lefkoşa Milletvekili Sayın Hasan Tosunoğlu'nun Yasama Dokunulmazlığının kaldırılması istemini, Anayasanın "Yasama Dokunulmazlığı" başlıklı 84'üncü maddesi, Cumhuriyet Meclisi İçtüzüğünün Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılmasına ilişkin kuralları düzenleyen 128'inci, 129'uncu ve 130'uncu maddeleri ile Başsavcılıktan gelen dosyalar ışığında incelemiş ve bu çerçevede çalışmalarını yürütmüştür. Bunun yanında Komitemiz, İçtüzüğün 129'uncu maddesinin (1)'inci fıkrasında yer alan "tanık dinleyemez" kuralını dikkate alarak sadece Başsavcılık ve Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası'nın tanık konumunda olmayan yetkilisini dinlemiştir.

Komitemiz İçtüzüğün, dokunulmazlığı kaldırılmak istenen milletvekilinin kendisini savunmasına ve konuya ilişkin kanıt sunmasına olanak sağlanmasına ilişkin kuralları düzenleyen 130'uncu maddesinin (1)'inci fıkrası uyarınca, Sayın Hasan Tosunoğlu'nu dinlemek üzere Komiteye davet etmiştir. Sayın Hasan Tosunoğlu, İçtüzüğün bahse konu maddesi uyarınca Komite toplantımıza bizzat katılarak savunmasını ve emarelerini, sözlü ve yazılı olarak Komitemize sunmuştur.

Komitemiz, İçtüzüğün 129'uncu maddesinin (3)'üncü fıkrasında belirtilen ve Komitenin incelemesini öngören "isnadın ciddiliği" ve "yasama dokunulmazlığının kaldırılması isteminin siyasal amaçlara dayanıp dayanmadığı"na ilişkin hususları, kendisine iletilen evrak, Başsavcılık ve Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası Ltd.

yetkililerinin Komite toplantısında sunmuş olduğu bilgiler ile savunmanın ifade ve emarelerinden elde ettiği bilgileri esas almak suretiyle konuyu irdelemiştir.

Komitemiz yukarıdaki bilgiler çerçevesinde, çalışmalarını ve değerlendirmelerini içeren bu Raporun, daha anlaşılır ve sistematik olması amacıyla aşağıdaki ana başlıklar altında düzenlenmesini uygun görmüştür:

- I. Yasama Dokunulmazlığının Genel Değerlendirmesi
- II. İddialar ve Savunmada Belirtilen Hususlar
- III. İsnadın Ciddiliği
- IV. Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması İsteminin Siyasal Amaçlara Dayanıp Dayanmadığı
- V. Sonuç

I. Yasama Dokunulmazlığının Genel Değerlendirmesi:

Komitemiz öncelikle, Yasama Dokunulmazlığının anlamı, içeriği ve uygulanmasına ilişkin düzenlemeleri öngören kavramlar üzerinde durmuştur. Yasama Dokunulmazlığı, suç işlediği ileri sürülen bir milletvekilinin, Meclis kararı olmadıkça, milletvekili olduğu süre içerisinde tutuklanamaması ve yargılanamamasıdır. Anayasamıza göre bunun istisnası, ölüm cezası veya beş yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçüstü durumudur.

Anayasa Mahkemesi kararlarına göre dokunulmazlık, yasama organı üyelerini, görevlerini tam olarak yerine getirmelerini engelleyecek gereksiz suçlamalardan korumak amacına yöneliktir. Demokrasinin doğru bir şekilde işleyebilmesi için halkın iradesiyle parlamentoya seçilen milletvekilleri, yasamanın her türlü çalışmasına özgür bir şekilde, herhangi bir risk altında olmadan katılabilmelidir. Aynı zamanda da hukukun üstünlüğü, yargı bağımsızlığı ve adaletin tecellisi gereği hiçbir makamdaki kişi yargılanma sürecinden kaçınamaz.

Bu sebeptendir ki yasama dokunulmazlığının kaldırılmaması durumunda sadece bir erteleme söz konusudur. İlgili milletvekilinin kovuşturulması ve yargılanması tümüyle ortadan kalkmamakta, sadece milletvekilliği sıfatının sona ereceği zamana ertelenmektedir. Ayrıca Anayasa'nın 84'üncü maddesi uyarınca milletvekilliği süresince zamanaşımı işlememektedir.

II. İddialar ve Savunmada Belirtilen Hususlar:

Sayın Hasan Tosunoğlu, Fasıl 154 Ceza Yasası'nın 100 ve 102A maddelerine aykırı "Zimmet", 100 ve 104'üncü maddelerine aykırı "Menfaat Temini için Sahte, Gerçek Dışı ve Hukuka Aykırı Evrak Düzenleme, İmzalama" 100 ve 102'nci maddelerine aykırı "Kamu Hizmetinde Görevli Kişinin İltimas Karşılığında Ödül Alması", 100 ve 105'inci maddelerine aykırı "Görevi Kötüye Kullanma" suçları ile itham edilmek istenmektedir. Başsavcılık tarafından Meclis Başkanlığı'na iletilen suç dosyasına göre bu suçlamaların dayanağını özetle; 01.06.2016 – 31.01.2017 tarihleri arasında, Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası'nda İdare Heyeti Başkanı sıfatı ile kamu görevlisi olarak görev yaptığı döneme ilişkin iddialar oluşturmaktadır. Söz konusu iddiaların tafsilatında Hüseyin Tüfekçi'ye, Akbel İnşaat, Sanayi, Ticaret ve Turizm Ltd.'ye ve Sıdika Atalay'a krediler verilmesi suretiyle koruma ve gözetimi ile yükümlü olduğu Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası'na ait paralar üzerinde malikmiş gibi tasarrufta bulunmak, hukuka aykırı kararlar düzenlemek, iltimas olarak para almak ve Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası'nı zarara uğratmak yer almaktadır.

Komitemiz, Meclis İçtüzüğü'nün 130'uncu maddesinin (1)'inci fıkrası gereği ve savunma hakkının kutsallığı anlayışıyla, Sayın Hasan Tosunoğlu'nun savunmasını bizzat kendisinden dinlemiş, ayrıca Sayın Hasan Tosunoğlu tarafından sunulan bilgi ve belgeleri bir dosya halinde alarak incelemiştir.

Sayın Hasan Tosunoğlu savunmasında özetle aşağıdaki hususları hem sözlü beyan etmiş, hem de yazılı olarak teslim etmiştir:

1. Sayın Hasan Tosunoğlu, Cumhuriyet Meclisi İçtüzüğü'nün 129'uncu maddesinin (3)'üncü fıkrasına göre, bir milletvekiline veya milletvekili olmayan bir Bakana Başsavcılıkça suç teşkil eden bir eylem isnat edilir ve Komitenin, isnadın ciddiliği ve yasama dokunulmazlığının kaldırılması isteminin siyasal amaçlara dayanmadığı yargısına varırsa, bu konuda gerekçeli bir rapor düzenleyerek Genel Kurula havale edeceğini;
2. Kendisinin, dokunulmazlığının kaldırılmasına ilişkin dosyasının Cumhuriyet Meclisine gönderilmesiyle birlikte milletvekilliğinden istifa etmiş olduğunu ve bu istifanın Meclis Genel Kurul gündemine alınmamış olduğunu;
3. Milletvekilliğinden istifa etmiş bir vekilin istifası hilafına bu görevde tutulmasının ve istifa gündeme alınmadan dokunulmazlıkla ilgili Komitenin çalışmaya başlamasının Anayasa ve Cumhuriyet Meclis İçtüzüğü'nün amaç ve ruhuna aykırı olduğunu;
4. Bu Komite kurulmuş olduğuna göre dokunulmazlığın kaldırılması talebi ile ilgili kriterlerin sağlanmış olması gerektiğini, ancak bunun sağlanmadığını;

5. Hakkındaki isnatların ciddi olmadığını ve talebin siyasi amaçlara dayandığını;
6. Dosya incelendiğinde iddiaların tutarsız olduğu ve olduğu iddia edilen suçlar ile bahse konu eylemlerin örtüşmediğinin görüleceğini;
7. Bahse konu suç isnadının tamamen siyasi bir pozisyon olan Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası Yönetim Kurulu Başkanı olarak görevde bulunduğu dönem ile ilgili olduğunu;
8. Bahse konu suç isnadının bu görevden ayrılmasının üzerinden takriben sekiz yıl gibi büyük bir zaman geçtikten sonra ve milletvekilliği yaptığı bir döneme denk getirildiğini;
9. Konu, ilgili Bankanın Yönetim Kurulunca onaylanan ve kullandırılan kredilerle ilgili olmasına rağmen, ilgili dönemdeki Yönetim Kurulu üyeleri aleyhine değil, sadece kendisi aleyhine bir soruşturma yürütülecek şekilde dosya tanzim edildiğini;
10. Dosyada sözü edilen suçlarla ilgili menfaat temin eden kişilerin tanık olarak görüldüğü ve sanık konumunda olmadıklarını;
11. Tüm bu hususların, dosyanın tamamen kendisi üzerine oynanan bir oyunun ve kurgunun eseri olduğunu;
12. Kendisinin, Mayıs 2016 ve Eylül 2017 arasında 16 aylık bir dönemde Kooperatif Merkez Bankası Yönetim Kurulu Başkanı olarak görev yaptığını, bu süre içerisinde Merkez Bankası tarafından denetime tabi olduklarını, bu bağlamda 2 Mart 2017 ve 14 Nisan 2017 tarihlerinde iki adet rapor düzenlendiğini;
13. Bu süreçte Kooperatif Merkez Bankası'nın 2 Mart 2017 tarihli rapora itiraz ettiğini ve bunun neticesinde Merkez Bankasından 14 Nisan 2017 tarihli raporun geldiğini, bu raporda hiçbir itham olmadığını, yani Merkez Bankasının en son denetiminde hiçbir suç unsuru olmadığını ve görevlerini layıkıyla yaptığını tespit ettiğini;
14. Buna rağmen, aradan geçmiş bunca yıldan sonra 2021 yılında yine aynı Merkez Bankası tarafından hakkında soruşturma açılması talebinde bulunulduğunu, bunun Kalkınma Bankası'na atanacağı döneme denk geldiğini;
15. Kendisinin 2023 yılında Polise giderek konunun takipçisi olduğunu, Polisin ise kendisine dosyanın tamamlandığını, hiçbir suç unsuru bulunmadığını, dosyasının Savcılığa bu şekilde gönderildiği bilgisi verildiğini;
16. Buna rağmen, Başsavcılığın dokunulmazlığın kaldırılmasını talep ettiğini;

17. Tanzim olunan soruşturma dosyasında şikayetçi ve sanık konumunda olan Hüseyin Tüfekçi ile 2018 - 2019 yıllarında, 2014 yılına tekabül eden iş ilişkileri sebebiyle bazı anlaşmazlıklar yaşadıklarını ve davalaştıklarını;

18. Komiteye sunduğu belgeler incelendiğinde görüleceği üzere aynı iddaların bu davalarda da yer aldığını;

19. Keza bu dava sonucunda mahkeme nizamı yazıldığını;

20. Seçilmiş bir milletvekili olarak vatandaşlara olan duyarlılığından ötürü Komitede savunma yapma hakkını kullandığını, bu ithamları bir hakaret olarak gördüğünü ve bunu kabul etmediğini, gerekirse istifasını çok net şekilde ortaya koyacağını

beyan etmiştir.

III. İsnadın Ciddiliği:

Komitemiz çalışmalarında, yasama dokunulmazlığının kaldırılması istemine ilişkin tüm verileri değerlendirdikten sonra aşağıdaki gerekçeler ışığında, İçtüzüğün 129'uncu maddesinin (3)'üncü fıkrası uyarınca isnadın ciddi olmadığı yargısına varmıştır:

1. 39/2001 sayılı Bankacılık Yasası, Kasım 2017'de yürürlüğe giren 62/2017 sayılı Bankacılık Yasası ile yürürlükten kaldırılmış olup her iki mevzuat arasında banka denetimleri, yetkiler, cezalar ve sair hususlarda önemli farklılıklar mevcuttur. Sayın Tosunoğlu'nun işlediği iddia edilen suçlar ve/veya isnat dosyasında bahsi geçen krediler, 39/2001 sayılı Yasanın yürürlükte olduğu tarihlere denk gelmekle birlikte Kıbrıs Türk Merkez Bankası ve Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası'nın şikayetleri ve raporları, 62/2017 sayılı yeni Bankacılık Yasası dönemine tekabül etmektedir. Bu bağlamda ilgili dönemde, belirtilen Yasalar arasındaki uyuşmazlığa dair bir tespitimiz söz konusudur. Komitemizde, idari merkez ile dönemin Yönetim Kurulu arasındaki uyuşmazlık neticesinde böyle bir davanın gelmiş olabileceği ve ciddiyyetten uzak olduğu kanaati oluşmuştur.

2. Konu dönemde, Bankacılık kurallarına ve mevzuatına göre teminat karşılığı kredi verilmesi olağan bir uygulama olup isnat dosyasında bahsi geçen kredilerle ilgili gereken teminatlar ve/veya ipotekler fazlasıyla alınmış durumdadır. Kredilerin geri ödenmemesi halinde hukuk davaları ile bu teminatların Mahkeme kararları neticesinde satışı mümkün olup Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası'nın zarara uğramaması sağlanabilir. Dolayısıyla halkın oyuyla seçilmiş bir milletvekilinin dokunulmazlığını kaldırarak ciddilikte bir suç isnadı görülmemektedir.

3. Süreç içerisinde Merkez Bankası tarafından düzenlemiş olan raporlar neticesinde, ilgili dönemin Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası Yönetim Kurulu ve Sayın Hasan Tosunoğlu, iyi niyetlerinin göstergesi olarak, bu raporların gereğini yerine getirmiş; gerekli tedbirleri almış ve düzenlemeleri yapmıştır. Keza geri dönüşü olmayan krediler bakımından da alınan teminatlarla ilgili olarak Bankanın durumunun iyiye gitmesi için adımlar atılmış, kamunun faydası gözetilmiştir. Bu bağlamda, Komitemizde isnadın ciddi olmadığını kanaati pekiştirilmiştir.

4. İsnat dosyasındaki iddialarda, Sıdika Atalay'ın gerçekte sahibi olmadığı Akbel İnşaat, Sanayi, Ticaret ve Turizm Ltd.'in geçici sahibi olarak kaydedilmesine dayandırılan suçlar olduğu, ancak Komitemize verilen bilgiler ışığında şirketin hisselerinin Sıdika Atalay'a ait olduğu hatta bu hususta Sıdika Atalay'a açılmış hukuk davası bulunduğu görülmüş ve dosya hazırlanırken, adı geçen şirketin sahibi konusunda gereken araştırmanın ciddiyetle yapılmadığı ortaya çıkmıştır.

5. Bankacılık uygulamalarında, krediler bölümünün ve/veya Genel Müdürlüğün tavsiyeleri ile Yönetim Kurulu'nun kredi verme kararları her zaman örtüşmemekte, alt yönetim ile üst yönetim arasında farklı düşünceler olabilmektedir. Genel Müdürlüğün olumsuz görüşünü, Yönetim Kurulu aldığı tedbirlerle; kefil ve ipotek gibi kredi verme koşullarını ağırlaştırmak şeklinde önerdiği çözüm yolları ile olumluya çevirebilmektedir. Dolayısıyla krediler bölümünün veya Genel Müdürlüğün görüşü hilafına verilen her kredinin hukuksuzluğundan bahsedilemeyeceği gibi suç teşkil ettiği de söylenemez.

6. Ast-üst hiyerarşisi gereği, Yönetim Kurulu, krediler bölümünün ve Genel Müdürlüğün üstü konumunda olup astın tavsiyeleri veya kararları ile bağlı değildir, uygun gördüğü kararları yasal çerçevede alabilir. Bir üst kurul olarak Yönetim Kurulu, yeterli teminat miktarını da alarak yasal çerçevede karar üretmiştir. Dolayısıyla ciddi bir suç isnadından bahsedilemez.

7. Keza verilen kredinin faal hale gelebilmesi için her türlü çalışmanın astlar tarafından yapıldığı, aradan geçen yıllar içerisinde konuların hukuki boyutlarının Mahkemece görüşüldüğü, karara bağlandığı, teminatlara el konulup haciz yoluyla sonuca gidilmesi gerektiği gözlemlenmiştir.

8. Kredilerin verildiği dönemin zorlu ekonomik koşulları değerlendirildiğinde (Rahip Brunson krizi, pandemi, Türkiye ekonomisinin ve ülke ekonomimizin olumsuz etkilenmesi, Rusya-Ukrayna Savaşı vb), o dönemdeki pek çok kredinin donuğa girdiği de bilinmektedir.

9. Tek kişinin ifadesine dayanarak Sayın Hasan Tosunoğlu aleyhine “Kamu Hizmetinde Görevli Kişinin İltimas Karşılığında Ödül Alması” suçlaması getirilmesine rağmen Komitemize ulaşan emarelere bakıldığında, buna yeterli dayanak bulunmadığı, dolayısıyla suçlamanın ciddi olmadığı düşünülmektedir.

IV. Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması İsteminin Siyasal Amaçlara Dayanıp Dayanmadığı:

Komitemiz, Başsavcılık yazısı ve isnat dosyası üzerinde yapmış olduğu incelemelerde, Başsavcılık ve Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası yetkililerinin vermiş olduğu bilgiler ve Sayın Hasan Tosunoğlu’nun savunmasında belirtilenleri de dikkate alarak yasama dokunulmazlığının kaldırılması isteminin İçtüzüğü’nün 129’uncu maddesinin (3)’üncü fıkrası uyarınca siyasal amaçlara dayandığı yargısına varmıştır. Şöyle ki;

1. Komiteye iletilen isnat dosyası incelendiğinde, Sayın Hasan Tosunoğlu’nun milletvekili olmadığı dönem olan 2016 ve 2017 yıllarında gerçekleştirdiği kredi işlemlerinden bahsedildiği ancak şikayetin 2021 yılında yapıldığı, Polis dosyasının 2023’te hazırlandığı, Savcılığın ise 2025 yılında mezkur dosyayı Meclis’e gönderdiği görülmektedir. Isnat edilen suçların iddia edilen işleme tarihi ile yasal işlem başlatma tarihi arasında oldukça uzun bir süre geçmiş olması ve Sayın Tosunoğlu’nun milletvekili olduğu döneme denk getirilmesi isnadın siyasi amaçlara dayandığını düşündürmektedir.

2. Isnat edilen suçlamalar, Sayın Tosunoğlu’nun Kooperatif Merkez Bankası Yönetim Kurulu Başkanlığı yaptığı dönemde verilen kredilerle ilgilidir. Bilindiği gibi Yönetim Kurulları heyet halinde toplanır ve oy çokluğu veya oy birliği ile karar alır. Yönetim Kurulu Başkanlarının tek başına karar alarak kredi verme yetkisi yoktur. Dolayısıyla isnat konusu kredilerin verilmesi suç teşkil ediyorsa sadece Sayın Hasan Tosunoğlu’nun değil, ilgili dönemdeki tüm Yönetim Kurulu üyelerinin mesuliyeti vardır. Oysa, diğer Yönetim Kurulu üyelerine dava getirilip getirilmediği hususunda Komitemize tatmin edici bir bilgi sunulamamıştır. Yalnızca Sayın Hasan Tosunoğlu’na dava getirilmesi ise isnadın siyasi olduğu izlenimini yaratmaktadır.

3. Komitemize iletilen isnat dosyasında tanık konumunda bulunan Hüseyin Tüfekçi ile sanık konumunda bulunan Sayın Hasan Tosunoğlu’nun geçmişteki iş ilişkileri sebebiyle aralarında hukuk davası bulunduğu ve Mahkemenin bu konuda karar üretebileceği dikkate alındığında, aralarındaki iş ilişkisi ve davalasma sebebiyle rüşvet söyleminin kişisel husumet ve/veya siyasi itibarsızlaştırma saikiyle ileri sürülmüş olabileceği ihtimali görülmektedir.

4. Komitemize iletilen isnat dosyasında tanık konumunda bulunan Hüseyin Tüfekçi'nin rüşvet konusundaki iddialarının gerçek olduğu kabul edilirse bile, Ceza Yasası gereği kendisinin de tanık değil sanık konumunda olması gerekmektedir. Oysa Hüseyin Tüfekçi'ye bu konuda Savcılık tarafından getirilen bir ceza davası yoktur, suçlamalar sadece Sayın Hasan Tosunoğlu'na getirilmek istenmektedir.

5. Milletvekilliği genel seçimlerine kısa bir süre kala böyle bir isnat dosyasının Meclis'e iletilmiş olması da isnadın siyasal amaçlara dayandığı kanaatini desteklemektedir.

V. Sonuç:

Komitemiz, yukarıdaki bilgi ve bulgular ışığında konuyu değerlendirmiş ve İçtüzüğü'nün 129'uncu maddesinin (3)'üncü fıkrasındaki kriterleri dikkate alarak isnadın ciddi olmadığı ve siyasal amaçlara dayandığı kanaatine varmıştır. Bu bağlamda İçtüzüğü'nün 129'uncu maddesinin (5)'inci fıkrası uyarınca Sayın Hasan Tosunoğlu'nun yasama dokunulmazlığının kaldırılmamasını ve kovuşturma ve yargılamanın milletvekilliği sıfatının sona ereceği zamana bırakılarak ertelenmesini, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile (oy çokluğuyla) kararlaştırmıştır.

Komitemiz, konunun değerlendirilmesini, sunulan Rapor ışığında oy çokluğuyla Genel Kurula salık verir.

Komite üyelerimizden, Komite Başkan Vekili Cumhuriyetçi Türk Partisi Lefkoşa Milletvekili Sayın Ürün Solyalı ile Cumhuriyetçi Türk Partisi Girne Milletvekili Sayın Ogun Talat, Rapora ret oyu kullanarak Raporun Ek'ine ilave edilen "KARŞIT GÖRÜŞ VE KARŞI OY GEREKÇESİ" başlıklı, aşağıdaki metni vermişlerdir.

KARŞIT GÖRÜŞ VE KARŞI OY GEREKÇESİ

1-Komitenin Yetkisinin Sınırı:

Başsavcılığın Bağımsız Milletvekili Sayın Hasan Tosunoğlu'nun Yasama Dokunulmazlığının kaldırılması istemini incelemek üzere kurulan Komitemizin, İçtüzüğün 129'uncu maddesinin (3)'üncü fıkrası uyarınca belirlenen yetkisi sadece iki hususla sınırlıdır. Bu hususlar "İsnadın ciddiliği" ve "yasama dokunulmazlığının kaldırılması isteminin siyasi amaçlara dayanıp dayanmadığı"dır. Komitenin oy çokluğu ile imza koyduğu raporda, İçtüzük'teki yetki sınırının fazlasıyla aşıldığı kanaatindeyiz.

Komitemiz, yargılama makamının yerine geçecek bir çalışma yürütmemeli ve bu yönde sonuçlar çıkarmamalıdır. İsnat edilen suçların, makul şüpheden ari bir şekilde ispat edilmesi gereken yer Meclis Komitesi değil, yüce Mahkemedir.

Anayasa Mahkemesi de 20/2018 D.1/2021 sayılı kararında bu hususta içtihat oluşturmuş ve "Getirilecek ceza davasındaki şahadetin mahkûm etmek için yeterli olup olmadığı Anayasa Mahkemesinin yapacağı bir değerlendirme değildir. Ceza davasındaki şahadeti değerlendirecek olan Mahkeme, ilgili ceza meselesinde yetkili Mahkeme olmalıdır ve yapacağı değerlendirme neticesinde huzurundaki sanığı mahkûm etmeli veya beraat ettirmelidir. Anayasa Mahkemesi olguların davayı ispat etmek için yeterli olup olmadığına değil, isnadı destekleyecek dayanağın mevcut olup olmadığına bakmalıdır." demiştir.

Yine bu görüşümüzü destekler nitelikte, İçtüzüğün 129'uncu maddesinin (1)'inci fıkrası uyarınca Komitemizin tanık dinleme yetkisi bulunmamaktadır. Buna rağmen, meselenin hassasiyeti ve önemi dikkate alınarak oy birliği ile karar verilmiş ve Başsavcılık ile Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası yetkilileri de Komitemizce dinlenmiştir. Ancak bu, Komitemizin, dava süreçlerinde gerçeğin ortaya çıkmasına destek olan istintak biçiminde sorgulama yapma yetkisi ve gerçeği ortaya çıkarma sorumluluğu bulunduğu anlamına gelmemektedir.

Mevzuat ve Anayasa Mahkemesi kararları ışığında Komitemizin yapmak zorunda olduğu inceleme yüklenen suçun işlenip işlenmediği değil, suçlamanın ciddi olup olmadığı ve siyasi amaçlara dayanıp dayanmadığıdır.

2-İsnadın Ciddiliği:

Yukarıda belirtilen sınır ile birlikte bu Komitenin görevi öncelikle isnadın ciddiliğini araştırmaktır. Gerek isnat dosyasındaki bilgiler gerekse de Sayın Hasan Tosunoğlu'nun verdiği bilgiler ışığında, ilk nazarda tamamen uydurulmuş, gayri ciddi bir suçlamadan veya hafif bir suçtan bahsetmek mümkün değildir.

Tam aksine, Sayın Hasan Tosunoğlu, Fasıl 154 Ceza Yasası'nın 100 ve 102A maddelerine aykırı "Zimmet", 100 ve 104'üncü maddelerine aykırı "Menfaat Temini için

Sahte, Gerçek Dışı ve Hukuka Aykırı Evrak Düzenleme, İmzalama”, 100 ve 102’nci maddelerine aykırı “Kamu Hizmetinde Görevli Kişinin İltimas Karşılığında Ödül Alması”, 100 ve 105’inci maddelerine aykırı “Görevi Kötüye Kullanma” suçları ile itham edilmek istenmektedir. Başsavcılık tarafından Meclis Başkanlığı’na iletilen suç dosyasına göre bu suçlamaların dayanağını özetle; 01.06.2016 – 31.01.2017 tarihleri arasında, Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası’nda İdare Heyeti Başkanı sıfatı ile kamu görevlisi olarak görev yaptığı döneme ilişkin iddialar oluşturmaktadır. Söz konusu iddiaların tafsilatında Hüseyin Tüfekçi’ye, Akbel İnşaat, Sanayi, Ticaret ve Turizm Ltd.’ye ve Sıdika Atalay’a krediler verilmesi suretiyle koruma ve gözetimi ile yükümlü olduğu Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası’na ait paralar üzerinde malikmiş gibi tasarrufta bulunmak, hukuka aykırı kararlar düzenlemek, iltimas olarak para almak ve Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası’nı zarara uğratmak yer almaktadır. Bunlar, kamu menfaatini önemli ölçüde ilgilendiren ve hapis cezası öngörülen oldukça ciddi suçlardır.

Konunun özelliğine göre, alt Mahkemenin yetkisine giren suçlar da dokunulmazlığın kaldırılması bakımından “ciddi” kategorisine girebilmekle birlikte, Başsavcılık tarafından Komitemize iletilen dosyada yer alan suçların Fasıl 154 Ceza Yasası altında Ağır Ceza Mahkemesi’nin yetkisine girecek nitelikte suçlar olması da konunun ciddiyetini ortaya koymaktadır.

İsnat dosyasındaki Hakikatler bölümünün 7’nci maddesinde açıklandığı üzere, KKTC Merkez Bankası’nın denetim raporunda, Banka Yönetim Kurulu tarafından kullanılan kredilerin %86.5’inin bankacılık ilke ve teamüllerine aykırı olarak, Bankanın Genel Müdürlük birimlerinin olumsuz görüşüne rağmen kullanıldığı tespit edilmiş ve yapılan detaylı incelemede ve denetim akabinde yapılan takiplerde, bu nitelikteki kredilerin %51’inin donuk hale geldiği, Banka Genel Müdürlük birimlerinin olumlu görüşü doğrultusunda kullanılan kredilerin ise %1’inden az bir oranının donuk hale geldiği tespit edilmiştir. Sadece bu veri bile, isnat edilen suçun ciddiyetini gösterir niteliktedir.

Sayın Hasan Tosunoğlu aleyhine dava dosyası tanzim edilmesi sürecini başlatan şikayetçiler arasında, KKTC Merkez Bankası ve Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası gibi iki önemli ve ciddi çalışan kurum da bulunmaktadır. Bankaları ciddiyetle denetleyip raporlayan Merkez Bankası’nın, idari bir yaptırım, düzeltme veya uyarı yapmayı değil Polise şikayetçi olmayı uygun görmesi, suçun basit değil ciddi olduğuna delalet etmektedir. Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası’nın da Sayın Hasan Tosunoğlu hakkında Polise şikayette bulunmuş olması, hayal ürünü, uydurma bir dosya değil ciddi bir isnat olduğu izlenimini desteklemektedir. Buradan çok açık görülüyor ki bu dosyalardaki süreç iki kişinin husumeti veya davalışması sebebiyle değil, iki ciddi kurumun şikayeti üzerine başlayan bir süreç söz konusudur.

İsnat dosyasından görüleceği üzere, KKTC Merkez Bankası’nın 19 Temmuz 2019 tarih ve Tİ 029-M1/2019 sayılı raporun içeriği ve şikayeti tahtında, Polis tüm ilgililerden detaylı ifade almış, 62 kişinin ifadesine başvurmuş ve Savcılık buna dayanarak dosya

tanzim etmiştir. Bu ifadelerin sanığı mahkum etmeye yeterli olup olmadığını değerlendirmek ise Komitemizin görev ve yetki alanı içerisinde olmayıp Ceza Mahkemesinin yetkisindedir. Komitemize sunulan dosyadan, ilk nazarda Mahkeme önüne gidebilecek ve Mahkemede tartışılacak kapasitede ifadeler alındığı görülmektedir. İfadelerin alınmasından sonra mali polisin dosyayı 2025 Mart ayında Savcılığa iletmesi ile Savcılığın 2025 Nisan ayında Meclis'e iletmesi sürecinde zaman kaybı söz konusu değildir.

Meselenin ciddiyetini ortaya koyan bir diğer husus da şudur: Kamu görevi yürüten, atanmış bir kişinin yasalara, tüzüklere, teamüllere uymadığı iddiası ve çok büyük rakamlarda krediler vererek hukuki değil keyfi kararlar aldığı iddiası söz konusudur. Keza bankacılık alanı, mevzuatlarla sıkı bir şekilde düzenlenen ve denetlenen, tartışmaya mahal vermeyecek şekilde detaylı düzenlemelerin olduğu bir alandır. Bir kamu bankasının keyfi veya hukuk dışı yönetimi ise şüphesiz ki ciddi bir konudur.

Dosyadaki olgulardan görülebileceği gibi ithamname konusu meseleler sair şeyler yanında 8.403.500 STG ve 1.249.000 – STG gibi büyük rakamların kredi olarak verilmesi ve teminat karşılıklarının Krediler Tüzüğü kapsamında en fazla % 75 riski geçemeyeceği şartı varken bu riskin % 97 olarak alınması temelindedir. Şikayetçi kurumlar tarafından yapılan değerlendirmelerde bunun riskleri görmeyerek çok kısa süre içinde şuursuzca kredi kullanılması olarak tanımlanmıştır. Verilen kredilerde asıl sahibi olmamasına rağmen, kredi alanı şirketin geçici sahibi olarak kaydedip hukuka aykırı evrak düzenlemek sureti ile kredi sağlanması da ciddi bir konu olarak değerlendirilmelidir.

A.M. 20/2018, D.1/2021 sayılı Anayasa Mahkemesi kararında da aynen şu ifadeler yer almaktadır: “Kamu görevi yapan herhangi bir kişinin mevzuata aykırı bir fiilde bulunduğu, mevkiinin verdiği yetkiyi kötüye kullanarak başkasının haklarına zarar verdiği veya zarar verecek bir fiilin yapılmasına emir verdiği, menfaat sağlamak amacı ile veya kamunun zararına sebep olacak şekilde görevinin gereklerine aykırı hareket ettiği ithamı ile karşılaşması ciddi olarak değerlendirilmesi gereken bir durumdur.”

3-Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması İsteminin Siyasal Amaçlara Dayanıp Dayanmadığı:

A.M. 20/2018, D.1/2021 sayılı Anayasa Mahkemesi kararını bu konuda da temel alacak olursak; “Yasama dokunulmazlığı kapsamında, bir konunun siyasal amaca dayandığını kabul etmek için yargılanma tehdidi ile bir milletvekilinin oy verme veya vermeme, hükümet politikalarına destek verme veya vermeme, hükümetin denetlenmesi ve benzeri durumlarda davranış değiştirmeye zorlanması gibi konularda baskı altında tutulması veya siyasal amaçla karşıtları tarafından sindirilmek istenmesi veya bazı düşüncelerin Meclisten dışlanmak için bir gayret içerisinde olduğu gösterilmelidir.” Komitemize sunulan bilgi ve belgeler ışığında Sayın Hasan Tosunoğlu hakkında böyle

bir sonuca varmadığımız gibi, Başsavcılığın siyasi amaçlarla dosyayı hazırladığı veya Merkez Bankası'nın siyasi amaçlarla şikayetçi olduğu şeklinde bir bulgumuz da yoktur. Zaten isnat edilen suçlamalar bir milletvekilinin düşünce ve ifade özgürlüğü ile alakalı veya siyasi hakların kullanılması konusunda değildir. İthamname konusu suçlar adi nitelikli suçlardır.

Sayın Tosunoğlu savunmasında ithamları reddetmemiştir. İthamnamede yer alan krediler için imza atmadığını, bahsi geçen kredileri mevzuata aykırı bir şekilde vermediğini, mevzuata aykırı işlem yapmadığını söylememiş, bu konulara herhangi bir açıklama getirmemiş ve yapmış olduğu işlemlerin suç unsuru içermediği konusunda herhangi bir savunma yapmamıştır.

Sayın Tosunoğlu genel savunma temeli olarak başkalarına neden dava getirilmediğini sorgulamıştır. Sayın Tosunoğlu ile aynı dönemde Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nda bulunan ve isnat konusu kredilerin verilmesinde imzası bulunan diğer Yönetim Kurulu üyeleri hakkında dava açılıp açılmaması, isnadın siyasi olup olmadığı konusunu etkilememekle birlikte, Sayın Savcının Komitemize verdiği bilgi, bu yönde iki dosyanın da hazırlanmakta olduğu yönündedir. Anayasa Mahkemesi Sayın Çaluda'nın dokunulmazlığının kaldırılması konusundaki 20/2018 sayılı davada "başkalarının da aynı fiil ve/veya işlemleri yaptıkları halde yargılanmadıkları" gerekçesini irdelemiş ve geçerli bir gerekçe olarak değerlendirmemiştir. Kaldı ki Başsavcılık makamı komiteye sunmuş olduğu beyanda diğer sorumluların bir kısmı ile ilgili de poliste soruşturmalar olduğu bilgisine sahip olduğunu aktarmıştır.

Sayın Hasan Tosunoğlu Meclis Başkanlığı'na istifa dilekçesini resmen sunmuş olmasına ve kendisinin de Komitemize bu yönde beyanı olmasına rağmen İçtüzüğe aykırı olarak halen işlem yapılmamıştır. Siyasi tercih olan, Sayın Tosunoğlu'na getirilen isnatlar değil, Meclis Başkanlığı'nın İçtüzüğü ihlal ederek bir istifa dilekçesini keyfi bir şekilde işleme koymama iradesidir.

İsnat dosyasında tanık olarak yer alan Hüseyin Tüfekçi ve Sıdika Atalay'ın rüşvet suçu ile ilgili olarak sanık değil tanık olmasının sebebi Sayın Savcı tarafından Komitemize ceza usulüne ilişkin olarak açıklanmıştır. Davayı ıspatlamak yönünde Mahkemede şahadetlerine başvurulabilmesi amacıyla tanık konumunda olan kişiler, yargılamanın devamında Mahkemenin kararı ile sanık da olabilmektedir. Dolayısıyla sadece Sn. Tosunoğlu'na dava getirilmek istenmesi, siyasi bir tercih değil ceza yargılama usulüne ilişkin hukuki bir yöntemdir.

Anayasa Mahkememiz "Göz önünde tutulması gereken diğer bir husus ise dokunulmazlığın kaldırılması kararı ile her halükârda milletvekili dönemi sona erince yargılanmasına engel kalmayacak bir milletvekilinin, koruma kalkanının kaldırılarak diğer herhangi bir vatandaş gibi yargı huzuruna çıkması, tüm vatandaşların sahip olduğu savunma haklarını kullanması ve dava sonunda mahkûm olabileceği gibi beraat etme

şansının kendisine bir an önce sağlanmasının hedeflenmekte olduğudur. Meclis çalışmalarına herhangi bir engel teşkil etmeyecek, keyfi ve gereksiz diye nitelendirilemeyecek bir yargılama maksadı için dokunulmazlığın kaldırılma talebinin siyasal bir amaç ile yapıldığını söylemek mümkün değildir.” demektedir. Dolayısıyla Sayın Hasan Tosunoğlu’na yargılanma ve beraat etme hakkı tanınmalıdır. Aklanma hakkının sağlanması, hem ilgili milletvekilinin hem de Meclis’in saygınlığı ve siyaset kurumunun güvenilirliği bakımından önemlidir.

4-Sonuç:

Dokunulmazlığı kaldırılan milletvekili, dokunulmazlığın kaldırılmasına sebep olan cezai soruşturma bakımından diğer vatandaşlar ile aynı durumda olur ve yargılama sürecindeki kurallara bağlı duruma gelir. Buradaki fark, Anayasa 84 (3) maddesinde belirtilen, cezanın infazının dönem sonuna bırakılmasıdır. Bununla birlikte Anayasa Koyucu, dokunulmazlığı kalksa dahi milletvekiline yasama faaliyetlerini sürdürmek konusunda Anayasal güvence vermiştir.

Başsavcılık tarafından Meclis Başkanlığı’na sunulan Sayın Hasan Tosunoğlu’nun yasama dokunulmazlığının kaldırılması hususundaki dosya, Komitemize verilen bilgiler ve A.M. 20/2018, D.1/2021 sayılı Anayasa Mahkemesi kararında belirtilen hususlar ışığında, yasama dokunulmazlığının kaldırılması için gereken “isnadın ciddiliği” ve “siyasal amaçlara dayanmaması” kriterlerinin oluştuğu kanaatindeyiz.